

Mislukking van de Energiewende is juist het succes van Angela Merkel

Links mist ideologische beweeglijkheid en Merkel heeft haar tactiek daarop gebaseerd

Erwin van den Brink

Op 23 augustus meldde het FD: 'Energiewende is financiële en planologische ramp'. Misschien had erbij moeten staan: maar politiek een enorm succes. En dat komt met name op het conto van Angela Merkel. De Energiewende is namelijk ook het laatste grote project van de DDR en Merkel begrijpt als (voormalig) Oost-Duitse als geen ander hoe de denkwereld in elkaar zit van de beweging achter deze energietransitie.

Die werd het nieuwe ideaal van de linkse beweging na de ineenstorting van het communisme. Voor 1990 speelde klimaatopwarming geen enkele rol in het publieke discours. Na 1990 heeft een aantal politiek dakloze communisten zich er vol overgave op gestort. In Nederland ontstond GroenLinks uit de CPN, in Duitsland ontstond uit de Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED) van de DDR de PDS en daaruit Die Linke, terwijl de Groenen hun wortels hebben in de radicaal-linkse beweging uit West-Duitsland. Merkel heeft in drie achtereenvolgende Bondsdagverkiezingen deze linkse partijen steeds verder gemarginaliseerd. Als je een politieke tegenstander wilt verslaan, moet je zijn grootste medestander worden. Ze heeft het linkse leerstuk van de 'repressieve tolerantie' op virtueuze wijze gebruikt om links zachtjes 'kalt zu stellen'. Hoe je dat doet, heeft ze geleerd in de DDR, waar alles politiek was.

Tijdens de deling van Duitsland onderhielden linkse partijen ten westen en ten oosten van het IJzeren Gordijn een complexe symbiotische relatie: tegen kernenergie, tegen (Amerikaanse) kernwapens in het geval van de Groenen zelfs tegen hereniging. Na de ineenstorting van het communisme was links gedesoriënteerd. Niet het kapitalisme was ten onder gegaan aan 'zijn eigen contradicties', zoals de marxisten-leninisten altijd zeker wisten, maar hun eigen systeem.

De Energiewende belichaamt voor hen het idee dat het kapitalisme alsnog op zijn eind loopt. Ze moet bewijzen dat het kapitalistische systeem gebaseerd op fossiele energie een doodlopende weg is. Een gedoemd uitputtingsstelsel. Het kapitalisme buit niet alleen mensen uit, maar de

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËELE DAGBLAD

gehele aarde en zal dus onvermijdelijk instorten. Precies die dichotomie van vernietiging en ineenstorting aan de ene kant en wenkende utopie, loutering en zuiverheid aan de andere kant, dat is wat duurzaamheidsadep-ten en marxisten bindt.

Maar dat 'kapitalisme' tot nu toe sociale en milieucrisis hebben weten te bezwieren — vaak net op tijd — komt doordat zij over de opportunistische souplesse beschikken om vijandig ideeëngoed tijdelijk te incorporeren. VVD-coryfee Ed Nijpels is hier een mooi voorbeeld van.

Links mist die ideologische beweeglijkheid en dat is precies waar Angela Merkel haar tactiek op heeft gebaseerd. 'In mijn ogen is de energieheffing een vorm

van planeconomie die we alleen maar kennen uit het socialisme', zegt ondernemer Karl Tack in het FD-artikel. Hij slaat de spijker op zijn kop. Merkel weet als geen ander hoe een planeconomie faalt als idealisme verzandt in ideologische orthodoxie. Haar ouders besloten in 1954 te verhuizen van Hamburg naar de DDR om het nazistische Duitsland achter zich te laten, maar raakten al snel teleurgesteld in het reële socialisme dat de Muur nodig had.

Ze weet dat ook de Energiewende zal stranden op de realiteit, zij het geleidelijk. Dit jaar wordt voor het eerst paal en perk gesteld aan de almaar oplopende kosten na zware kritiek van instanties zoals het Bundesrechnungshof en de Expertenkommission für Forschung und Innovation van de Bondsdag. Er komt een einde aan de vaste 'feed in'-garantieprijs voor groene stroom en de aanbieders moeten gaan concurreren.

De kosten komen volgens de werkgeversorganisatie Institut für Neue Soziale Marktwirtschaft (INSM) uit op zo'n € 520 mrd.

Maar milieuwinst blijft uit. Sinds 2012 brengt McKinsey Duitsland elk halfjaar de Energiewende-index uit op basis van data van onder meer het Umweltbundesamt. Daaruit blijkt dat er in 2016 een uitstoot was van 916 megaton CO₂-equivalent terwijl de doelstelling 812 megaton was. De uitstoot is weer terug op het niveau van 2014. Volgens McKinsey faalt het project jaar op jaar in vele opzichten terwijl de kosten stijgen tot astronomische hoogte. Een beetje economische groei, een iets koudere winter en de vermindering van CO₂-uitstoot is alweer tenietgedaan. Inderdaad een planeconomie.

Wat blijft is dat een communistische aflluisterstaat met dertig miljoen inwoners en drie miljoen partijleden van wie er velen al of niet vrijwillig werkten voor de gevreesde Stasi relatief probleemloos is opgelost in de Duitse samenleving. Dat mag wat kosten. En dat dankzij het tactisch opereren van Angela Merkel.

Erwin van den Brink is publicist.

Ze weet dat Energiewende zal stranden op de realiteit, zij het geleidelijk